

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

ЯРОШ АННА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 347.73 : 373

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ірпінь – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Університеті державної фіскальної служби України, Державна фіскальна служба України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Сластьоненко Оксана Олександрівна,
Університет державної фіскальної служби України,
доцент кафедри фінансового права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Лукашев Олександр Анатолійович,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
професор кафедри фінансового права;

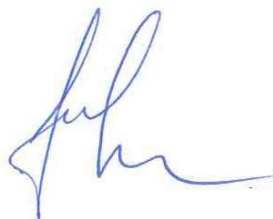
кандидат юридичних наук, с.н.с.
Семчик Ольга Олександрівна,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України,
с.н.с. відділу проблем державного управління
та адміністративного права.

Захист відбудеться «27» червня 2017 року о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 27.855.02 Університету державної фіскальної служби України за адресою: вул. Садова, 55, м. Ірпінь, Київська обл, 08201.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Університету Державної фіскальної служби України за адресою: вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл, 08201.

Автореферат розіслано «26» травня 2017 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.О. Мацелик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У Конституції України визначено, що загальна середня освіта (далі – ЗСО) – це одна з найважливіших сфер суспільного життя. Наразі в Україні відбувається реформа, спрямована на децентралізацію влади та на бюджетну децентралізацію. Це безпосередньо впливає на місцеві фінанси, зокрема і на фінансування ЗСО. Сьогодні активно обговорюється тема автономії загальноосвітніх навчальних закладів (далі – ЗНЗ). Унаслідок проведення цих реформ з'являються нові суб'єкти та об'єкти фінансових відносин, істотно змінюється обсяг прав та обов'язків існуючих суб'єктів. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення правового регулювання фінансування ЗСО шляхом внесення пропозицій до нормативно-правових актів, що регламентують порядок фінансування ЗСО в Україні, а також пошуку нових джерел фінансування.

Теперішній стан ЗСО потребує реформування, оскільки з кожним роком знижується якість надання освітніх послуг. Це безпосередньо впливає на рівень отриманих школярами знань. Указана ситуація викликана переважно недостатнім фінансуванням ЗСО та неефективним, нецільовим використанням бюджетних коштів. На парламентських слуханнях «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні» від 16.11.2016, було відзначено, що: «видатки на освіту з Державного бюджету України не перевищують 3% ВВП. У 2016 р. бюджетне забезпечення 1 учня в Україні складало близько 9,3 – 10 000 грн., тоді як у країнах ЄС – 204 000 грн.». Така ситуація з фінансуванням ЗСО стримує впровадження передових методів навчання, гальмує підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, не дозволяє здійснювати їх стимулювання для покращення якості роботи та оновлення матеріально-технічного забезпечення шкіл. Саме тому необхідно не тільки шукати додаткові джерела фінансування ЗСО, а й розробити ефективну правову регламентацію процесу формування, розподілу та використання наявних фінансових ресурсів навчальних закладів (далі – НЗ) ЗСО.

Становлення та розвиток освіти знайшли відображення у працях таких науковців, як В. Андріанова-Перетц, О. Апанович, М. Грушевський, Я. Ісаєвич, О. Леонтович, І. Павловський, С. Сірополко, М. Ярмаченко та ін.

Питанням удосконалення правового регулювання фінансування соціальних видатків присвячені фундаментальні праці українських вчених-юристів таких, як Є. Алісова, А. Берлача, Л. Воронової, Е. Дмитренко, С. Іловайського, Л. Касьяненко, І. Криницького, М. Кучерявенка, Т. Латковської, О. Лукашева, А. Монаєнка, О. Музики-Стефанчук, А. Нечай, С. Ніщимної, О. Орлюк, Н. Пришви, О. Семчик, О. Сластьоненко, О. Солдатенко, І. Чеховської, Н. Якимчук, Р. Якубовського та ін.

Проблеми державного управління ЗСО також досліджувались такими українськими вченими, як Б. Деревянко, О. Машков, Н. Нижник, О. Рябченко, Р. Шаповал.

Дослідженню розвитку фінансового забезпечення освіти присвячені праці таких українських вчених, як В. Андрієнко, Є. Бойко, О. Василик, І. Каленюк, В. Кравченко, В. Кремень, В. Куценко, В. Малишко, С. Ніколаєнко.

Теоретичні та практичні дослідження проблем фінансового забезпечення освіти здійснювали зарубіжні вчені: Н. Барр, Г. Беккер, Г. Боуен, М. Боумен, А. Вифлеємський, О. Врублевська, О. Грачова, Р. Зоді, М. Карасьова, Дж. Мінцер, В. Родіонова, А. Трофімов, Д. Чупрунов, Р. Хадек, Н. Хімічева.

Серед спеціальних досліджень у сфері правового регулювання фінансування освіти доцільно виокремити праці А. Монаєнка «Правове регулювання видатків на освіту та науку» (2009 р.), який значну увагу приділив правовій природі видатків на освіту та науку, та Р. Якубовського «Правове регулювання фінансового забезпечення навчальних закладів України» (2011 р.), який проаналізував всі види навчальних закладів України з точки зору правового регулювання їхнього фінансового забезпечення.

Кожна із зазначених робіт має свою науково-практичну значущість, але достатньо широке коло проблемних питань щодо правового регулювання фінансування ЗСО потребує комплексного дослідження та внесення пропозицій щодо його удосконалення й практичного застосування у зв'язку з новелізацією законодавства.

Усе вищевикладене й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження та свідчить про його актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація спрямована на реалізацію положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Указ Президента від 25.06.2013 № 334/2013), Національної доктрини розвитку освіти (Указ Президента України від 17.04.2002 № 347/2002), Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (постанова КМУ від 06.08.2014 № 385), Державної національної програми «Освіта» («Україна ХХІ ст.») (постанова КМУ від 03.11.1993 № 896).

Дисертація виконана на кафедрі фінансового права Університету державної фіскальної служби України і є складовою науково-дослідної теми кафедри фінансового права: «Правове забезпечення фінансової безпеки України» (номер державної реєстрації: 0117U004165).

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою НУДПСУ від 31.01.2013 (протокол № 7), уточнена Вченою радою НУДПСУ 11.12.2014 (протокол № 6).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу досягнень науки фінансового права, досвіду зарубіжних країн, чинного законодавства України та правозастосовної практики розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання фінансування ЗСО в Україні.

Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення таких завдань:

- провести ретроспективний аналіз правового регулювання фінансування ЗСО в Україні з метою здійснення його періодизації;
- визначити й обґрунтувати поняття «фінансування загальної середньої освіти» та «правове регулювання процесу фінансування загальної середньої освіти»;
- систематизувати принципи, визначити співвідношення методів, джерел та

форм, на яких базується правове регулювання фінансування ЗСО;

– проаналізувати сучасний стан правового регулювання бюджетного фінансування ЗСО з метою його вдосконалення;

– розкрити особливості правового регулювання позабюджетного фінансування ЗСО в Україні;

– узагальнити зарубіжний досвід правового регулювання фінансування ЗСО та визначити способи його імплементації в законодавство України;

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері правового регулювання фінансування ЗСО в Україні.

Предметом дослідження є правове регулювання фінансування ЗСО в Україні.

Методи дослідження обрані з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження, його об'єкта і предмета. В основу дослідження покладено комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Безпосередньо у роботі були використані загальнонаукові методи, а саме: гносеологічний метод сприяв дослідженню видів публічних фондів та джерел їх наповнення для фінансування ЗСО України, їхніх ознак та принципів функціонування, системи правового регулювання фінансування ЗСО (1.2; 1.3; 2.1; 2.2); завдяки методу аналізу було досліджено види публічних фондів, за допомогою яких здійснюється фінансування ЗСО та їх правове регулювання (2.1; 2.2). За допомогою синтезу було зроблено узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду для вироблення пропозицій щодо удосконалення правового регулювання фінансування ЗСО в Україні (1.2; 2.1; 2.2; 3.1; 3.2).

Були використані спеціальні методи, а саме: за допомогою логіко-семантичного методу поглиблено та доопрацьовано понятійний апарат фінансового права (1.2; 1.3); використання соціологічного методу (анкетування) допомогло отримати й обробити дані анкетування працівників управління освіти, державних адміністрацій, директорів шкіл, відповідних населених пунктів (2.2); історико-правовий метод сприяв простежуванню історичних закономірностей виникнення й розвитку правового регулювання фінансування ЗСО в Україні, формулюванню сучасних визначень базових понять фінансового права (1.1; 1.2); системно-аналітичний метод дозволив зробити теоретичне узагальнення наукових концепцій, пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених правовому регулюванню фінансування ЗСО в Україні (1.1; 1.2). Формально-догматичний метод був використаний у процесі аналізу чинного законодавства та практики його застосування (2.1; 2.2), а порівняльно-правовий метод – для розмежування методів, джерел, форм фінансування ЗСО (1.2).

Нормативними джерелами дисертаційної роботи є національне законодавство: Конституція України, Бюджетний кодекс України (далі – БКУ), закони України, рішення місцевих рад адміністративно-територіальних одиниць та інші підзаконні нормативно-правові акти.

Інформаційною та емпіричною основою дослідження стало вивчення практики правового регулювання фінансування ЗСО в Україні, зарубіжних країнах, наукова і довідкова література, а також дані, отримані під час проведення анкетування працівників органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій та

директорів шкіл, управлінь освіти в деяких містах України (опитано 600 респондентів).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній науці фінансового права комплексним науковим дослідженням проблем правового регулювання фінансування ЗСО в Україні у контексті оновлення законодавства про освіту.

На підставі проведеного дослідження сформульовано нові концептуальні положення та висновки, які виносяться на захист:

вперше:

- запропоновано визначити правовий статус «освітнього округу» як суб'єкта бюджетних правовідносин для удосконалення його матеріально-технічного забезпечення;

- доведена необхідність надання Раді освітнього округу статусу юридичної особи, що здійснюватиме оперативне управління та фінансування освітнього округу, з відповідним скороченням функцій та повноважень відділу освіти у питаннях фінансування шкіл (опорних шкіл) з метою ефективного використання коштів;

- сформульовано авторський підхід щодо доктринального визначення поняття «фінансування загальної середньої освіти» як планового та систематичного забезпечення фінансовими ресурсами ЗСО за рахунок державного і місцевих бюджетів, позабюджетних надходжень відповідно до встановленого законодавством порядку на основі принципів фінансування для забезпечення надання якісних освітніх послуг населенню та «правове регулювання процесу фінансування загальної середньої освіти» як системи правових засобів, способів і форм, що регулює порядок виділення, розподілу та використання коштів публічних та приватних грошових фондів з метою ефективного функціонування навчальних закладів загальної середньої освіти;

- доведена доцільність запровадження фінансової відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів за результати реалізації бюджетних програм у сфері ЗСО;

удосконалено:

- періодизацію виникнення та розвитку правового регулювання фінансування ЗСО в Україні з виокремленням відповідних етапів;

- наукові погляди щодо визначення співвідношення таких правових категорій, як: форми, методи та джерела фінансування ЗСО, визначення їхніх різновидів;

- перелік надходжень, що поступають з інших джерел, крім державного та місцевих бюджетів, та запропоновано єдине уніфіковане поняття «позабюджетні надходження бюджетних установ»;

- підходи щодо систематизації законодавства шляхом інкорпорації чинних нормативно-правових актів та введення обов'язковості застосування на них електронних гіперпосилань, які конкретизують рамкові закони (положення, інструкції, порядки та інші), для забезпечення зручності користування;

дістало подальшого розвитку:

- систематизація принципів фінансування ЗСО, шляхом поділу їх на загальноправові та спеціальні з авторським трактуванням;
- пропозиції щодо розробки та прийняття правових актів стосовно визначення нормативів фінансового забезпечення закладів ЗСО, та оприлюднення фінансової документації (кошторисів, планів асигнувань та планів видатків), фінансової звітності таких закладів з метою проведення громадського фінансового контролю;
- пропозиція щодо запровадження персональної відповідальності керівника НЗ стосовно впровадження в обов'язковому порядку «шкільної автономії»;
- наукова думка щодо імплементації зарубіжного досвіду при диференціації розмірів фінансування закладів ЗСО в Україні;
- пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових актів у сфері фінансування ЗСО.

Практичне та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані:

у науково-дослідній сфері – під час подальшої розробки теоретико-правових питань правового регулювання ЗСО в Україні;

у правотворчій діяльності – при внесенні змін і доповнень до законодавства про освіту, зокрема при підготовці проекту Закону України «Про освіту», а також внесенні змін до Закону України «Про загальну середню освіту» та інших нормативно-правових актів, якими регулюються суспільні відносини, пов'язані з фінансуванням ЗСО (довідка Комітету Верховної Ради України з питань освіти № 035-01 від 27.01.2017);

у практичній діяльності – при формуванні, розподілі, управлінні, використанні фінансових ресурсів для фінансування ЗСО в Україні та контролі на кожній із зазначених стадій;

у навчальному процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій з дисципліни «Фінансове право» (акт впровадження від 11.01.2017).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною роботою. Викладені положення, пропозиції та рекомендації, що виносяться на захист, є результатом самостійної праці автора дисертації.

Апробація результатів дисертації. Дисертація та її результати обговорені на міжкафедральному семінарі Університету державної фіскальної служби України. Окремі положення та результати дослідження доповідались автором на 10 міжнародних науково-практичних конференціях – таких, як: «Другі Таврійські юридичні наукові читання» (Сімферополь, 7–8 листопада 2014 р.); «Ludské a občianske práva a slobody: mechanismus ich implementácie a ochrany v roznych odvetviach práva» (Братислава, 19–20 вересня 2014 р.); «Правовые реформы в Молдове, Украине и Грузии в контексте евроинтеграционных процессов» (Кишинів, 7–8 листопада 2014 р.); VIII Международная научно-практическая конференция по филологическим, юридическим, педагогическим, экономическим, психологическим, социологическим и политическим наукам (Горлівка, 21–22 серпня 2014 р.); «Актуальні завдання та

напрями розвитку юридичної науки у XXI ст.» (Львів, 22–23 серпня 2014 р.); «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (Харків, 17–18 жовтня 2014 р.); «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (Одеса, 5–6 квітня 2013 р.); «Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку» (Донецьк, 22–23 червня 2013 р.); «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (Ужгород, 11–12 жовтня 2013 р.); «Управлінські компетентності викладача вищої школи» (Київ, 14–15 березня 2013 р.).

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у 16 друкованих працях, у тому числі – у 5 статтях у наукових фахових виданнях, 1 у міжнародному виданні та у 10 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 223 сторінки, обсяг основного тексту – 185 сторінок, список використаних джерел (225 найменувань) – 23 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, встановлено її зв'язок з науковими програмами, темами й планами, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, методологічну основу, розкрито наукову новизну роботи, практичне та наукове значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію та публікації за темою дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правове регулювання фінансування загальної середньої освіти в Україні» складається з двох підрозділів і присвячений теоретичному аналізу генези правового регулювання фінансування ЗСО та удосконаленню понятійного апарату, що використовується при врегулюванні суспільних відносин у сфері правового регулювання фінансування ЗСО.

У *підрозділі 1.1 «Система правового регулювання фінансування загальної середньої освіти: ретроспективний аналіз та сучасний стан»* проведено аналіз виникнення та розвитку ЗСО, а також правового регулювання її фінансування на території України з часів Київської Русі до сьогодення. Виокремлено та охарактеризовано етапи розвитку правового регулювання фінансування ЗСО. Зроблено висновки про те, що правове регулювання фінансування ЗСО в Україні пройшло тривалий та складний шлях становлення. На нього впливали як політичні, так і економічні та інші суспільні процеси, що відбувались в державі. Визначено, що правове регулювання фінансування ЗСО в Україні на сучасному етапі знаходиться в стані реформування; законодавство, що регулює фінансування ЗСО, містить значну кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, які не прямо, а опосередковано, регулюють окремі елементи процесу фінансування ЗСО. Зокрема, БКУ, рамкові закони «Про освіту» та «Про загальну середню освіту» дають тільки загальне уявлення про джерела фінансування, сам же порядок фінансування в цих актах відсутній. Доведено, що систематизація, уніфікація законодавства та усунення прогалин у цій сфері сприятиме публічності та прозорості процесу фінансування, цілісному уявленню про нього, залученню додаткових фінансових ресурсів.

У підрозділі 1.2 «Фінансування загальної середньої освіти: поняття, принципи та джерела фінансування» визначено види ЗНЗ, що надають послуги в сфері ЗСО та групи органів управління і фінансування ЗСО, окреслені їхні повноваження. Встановлено, що різні органи управління та фінансування часто дублюють повноваження один одного. Це призводить до проблем у визначенні суб'єкта відповідальності за надання неякісних освітніх послуг НЗ, за неефективне і нецільове використання бюджетних коштів. З'ясовано, що система органів управління потребує впорядкування і розмежування повноважень між цими органами. Доведено, що відповідно до вимог сьогодення функції управління мають бути перенесені на оперативний рівень – рівень ЗНЗ, з наданням йому максимальної автономії у прийнятті рішень у сфері управління самим НЗ та фінансовими ресурсами. Обґрунтовано, що це сприятиме визначенню суб'єкта відповідальності та безпосередньо вплине на якість надання освітніх послуг і ефективність використання фінансових ресурсів.

З'ясовано, що на сучасному етапі освітній округ потребує надання статусу суб'єкта бюджетних правовідносин з відповідною правосуб'єктністю, а Рада округу – статусу юридичної особи.

Встановлено, що поняття «фінансове забезпечення», «фінансування», «фінансування закладів освіти і науки» використовуються широко і часто в різних значеннях. Проаналізовано принципи фінансування та виокремлено ті принципи, на яких безпосередньо базується процес фінансування ЗСО. Доведено, що нині існує множинність підходів до визначення таких правових категорій, як: «форма», «метод» та «джерело» фінансування ЗСО та їхніх видів. Визначено співвідношення таких категорій у авторському розумінні.

Розділі 2 «Особливості правового регулювання процесу фінансування загальної середньої освіти в Україні» складається з двох підрозділів, у яких розкриваються порядок бюджетного та позабюджетного фінансування ЗСО в Україні, його правова регламентація, виявлено прогалини у чинному законодавстві та запропоновано шляхи їх усунення.

У підрозділі 2.1 «Процес бюджетного фінансування загальної середньої освіти в Україні та його правове регулювання» доведено, що законодавство, яке регулює процес фінансування ЗСО, потребує наукових досліджень з боку фахівців фінансового права. Встановлено, що нині в Україні відсутній єдиний систематизований нормативно-правовий акт, який би містив одночасно всі стадії фінансування ЗСО, мінімальні нормативи матеріально-технічного, фінансового забезпечення НЗ. Запропоновано окреслити всі стадії процесу фінансування ЗСО за рахунок бюджетних коштів у Законі України «Про загальну середню освіту», доповнивши Розділ VIII «Фінансово-господарська діяльність, матеріально-технічна база загальноосвітніх навчальних закладів», з обов'язковим гіперпосиланням на конкретні підзаконні нормативні акти, які детально регламентують окреслений процес.

З'ясовано, що на веб-ресурсі Міністерства освіти і науки України та веб-ресурсах органів освіти і науки всіх рівнів в різних регіонах України нормативно-правові акти у сфері ЗСО та її фінансового забезпечення несистематизовані й

оновлюються зі значним запізненням. Доведена необхідність систематизації та оновлення законодавства про ЗСО на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України та відповідно на сайтах департаментів та управлінь освіти і науки всіх регіонів України.

Аргументована доцільність включення опорних шкіл, освітніх округів та їхніх філій, малокомплектних шкіл до суб'єктів фінансування «Освітньою субвенцією».

Доведена необхідність прийняття єдиного нормативно-правового акта, який би врегулював застосування програмно-цільового методу. Запропоновано запровадити фінансову відповідальність головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів за результати реалізації бюджетних програм.

Здійснено аналіз чинного законодавства в сфері правового регулювання бюджетного фінансування ЗСО в Україні та запропоновано здійснити його систематизацію шляхом інкорпорації для спрощення користування.

У підрозділі 2.2 «Особливості правового регулювання позабюджетного фінансування загальної середньої освіти в Україні» доведена відсутність однозначних підходів до визначення різновидів грошових надходжень до закладів ЗСО, окрім бюджетних. Так, ст. 61 Закону України «Про освіту» дає відповідний перелік таких надходжень і цей перелік визначається як «додаткові джерела». У ст. 13 БКУ ці додаткові фінансові надходження визначаються як «власні надходження бюджетних установ», які після ретельного аналізу їх суті можна прирівняти до додаткових джерел, або до коштів, що отримуються за платні послуги (постанова КМУ від 27.08.2010 № 796). Доведена необхідність уніфікувати назву таких надходжень та замінити поняттям «позабюджетні надходження бюджетних установ», що буде вказувати на те, з яких джерел ці кошти будуть отримані та на їх правовий режим функціонування.

Визначено, що недоліком системи законодавства у сфері фінансування ЗСО є відсутність правового регулювання процесу отримання ЗНЗ «грантів» як від держави, так і від міжнародних організацій. З'ясовано що, відповідно до ч. 4 ст. 13 БКУ, заклади ЗСО позбавлені права на такий вид пасивних доходів, як дивіденди від депозитних вкладень. Встановлено, що благодійні внески є можливим джерелом фінансування закладів ЗСО в Україні, вони визначені у ч. 1 ст. 6 ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Доведено, що внески в якості благодійної допомоги у сучасних умовах сприяють фінансуванню розвитку освіти, впровадженню та реалізації національних програм з якості освіти, підвищенню кваліфікації, перепідготовці кадрів та міжнародному науковому співробітництву.

Аргументовано, що позабюджетні джерела за відповідного правового врегулювання їх залучення є потужним фінансовим джерелом. Доведено, що удосконалення правового регулювання таких джерел дасть змогу НЗ діяти в межах правового поля, мати захищеність з боку законодавства. Обґрунтовано, що повноцінне залучення та використання вказаних джерел потребує впровадження в обов'язковому порядку для всіх ЗНЗ «шкільної автономії», яка дасть можливість чітко визначити суб'єкта правовідносин – НЗ (в особі директора); суб'єкта відповідальності – директора школи, за якість наданих освітніх послуг, ефективність

функціонування ЗНЗ та використання бюджетних коштів, так як наразі такий суб'єкт відсутній.

Розділ 3 «Удосконалення правового регулювання фінансування загальної середньої освіти в Україні на сучасному етапі» складається з двох підрозділів, у яких виокремлено характерні риси правового регулювання фінансування ЗСО у зарубіжних країнах та окреслено перспективи удосконалення вітчизняної практики у цій сфері.

У підрозділі 3.1 *«Аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання фінансування загальної середньої освіти»* визначено та узагальнено передовий досвід фінансування ЗСО на прикладі провідних країн світу. З'ясовано, що механізм фінансування ЗСО залежить від моделі управління освітою. Виокремлено три основні моделі реалізації освітніх завдань: централізовану (основні завдання реалізуються державою) (Франція, Італія, Австрія, Португалія, Іспанія); децентралізовану (освітні завдання реалізуються місцевим самоврядуванням) (Польща); модель, у якій освітні завдання делеговано безпосередньо школам (Нідерланди, Фінляндія, Данія, Швеція, тенденції становлення простежуються у Литві, Люксембурзі, Румунії, Болгарії). Визначено, що віднесення тієї чи іншої освітньої системи до відповідної моделі залежить від розподілу функцій управління цією сферою між органами влади та самими ЗНЗ. Констатовано, що бюджетне фінансування є формою фінансування ЗСО багатьох країн світу. З'ясовано, що приватні ресурси спрямовуються в систему освіти через оплату платних освітніх послуг у приватних та державних НЗ, благодійні та спонсорські фінансові потоки.

Визначено, що фінансування шкіл за єдиним нормативом не може врахувати всі особливості кожного НЗ. Встановлено, що ваучерна система (або сертифікат) дозволяє вирішити частину окреслених проблем. Зауважено, що світова практика функціонування систем освіти свідчить про використання змішаних форм її фінансування, які поєднують елементи оплати з приватних джерел та бюджету. Обґрунтовано, що зарубіжні країни активно впроваджують кредитні форми оплати навчання, так зване «приховане фінансування». Наголошено, що Україна, Білорусь і Туреччина є країнами, у яких школи не мають автономії у видатках.

Доведена доцільність застосування в системі ЗСО України ваучерної системи за прикладом Великобританії, поосібного фінансування – як у Грузії та грантового фінансування – як у Польщі.

У підрозділі 3.2 *«Перспективи розвитку правового регулювання фінансування загальної середньої освіти України»* визначено, що процес реформування освіти загалом та ЗСО зокрема тісно пов'язаний із загальною стратегією децентралізації влади в усіх сферах суспільного життя. Доведено, що позитивний досвід фінансування та управління ЗСО в зарубіжних країнах слід врахувати при визначенні стратегічних планів розвитку освіти та реформуванні українського законодавства у сфері управління та фінансування ЗСО. Зосереджено увагу на основних документах стратегічного характеру, які були прийняті у галузі освіти, та запропоновано зміни щодо правового регулювання фінансування ЗСО. З'ясовано, що Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти на період до

2021 р., проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр., розроблений Стратегічною дорадчою групою «Освіта» (СДГ «Освіта»), Концепція «Нової української школи» наразі визначають політику у галузі освітньої діяльності, у т.ч. систему правового регулювання фінансування НЗ. Доведена необхідність не тільки прийняття стратегічних документів, а й розробки дієвого механізму їх реалізації з чітко встановленими термінами та відповідальністю.

Запропоновано законодавчо закріпити обов'язок держави фінансово підтримувати НЗ недержавної форми власності для можливості у повному обсязі дотримуватись ними державних стандартів освіти, оптимізувати оподаткування діяльності цих закладів. Для бюджетних ЗНЗ доцільно розробити і запровадити систему фінансування, яка забезпечуватиме фінансування додаткових послуг, необхідних для дітей/дорослих з особливими освітніми потребами в процесі навчання, зокрема через надання спеціальних ваучерів для цієї групи осіб; запровадити принцип субсидіарності, зокрема, необхідно переглянути обсяг і межі повноважень центральних і місцевих органів управління освітою, скорочення контрольно-наглядових функцій, жорсткої й чіткої регламентації процедур і повноважень інституцій, пов'язаних з контролем і наглядом; перехід від адміністративно-розпорядчого управління НЗ до системи освітнього менеджменту (запровадження школоцентричного (school-based) менеджменту, перенесення «центру ваги» в процесі ухвалення рішень на оперативний рівень (рівень школи)) тощо. Встановлено, що проект ЗУ «Про освіту» включає в себе положення, які були задекларовані в концептуальних документах і відображають урахування практики зарубіжних країн. Однак констатовано, що в сфері правового регулювання фінансування проект ще потребує доопрацювання. Доведена необхідність посилення на конкретний нормативно-правовий акт.

ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано вирішення наукового завдання щодо вдосконалення правового регулювання фінансування ЗСО в Україні шляхом визначення сутності бюджетного та особливостей позабюджетного фінансування ЗСО в Україні, розроблені теоретичні положення, внесені пропозиції і рекомендації спрямовані на збільшення надходжень для покращення фінансування ЗСО в Україні.

За результатами наукового дослідження сформульовано такі висновки:

1. Доведено, що правове регулювання фінансування ЗСО в Україні досі знаходиться в стані реформування та потребує систематизації, уніфікації, усунення протиріч та прогалин шляхом внесення пропозицій до законодавства. Зокрема, запропоновано здійснити інкорпорацію чинного законодавства у сфері правового регулювання фінансування ЗСО в Україні для спрощення користування, що в майбутньому дасть змогу здійснити кодифікацію законодавства шляхом створення Кодексу законів про освіту з метою ефективного проведення процесу уніфікації його з законодавством ЄС.

2. Встановлено, що правове регулювання фінансування ЗСО в Україні пройшло такі етапи становлення:

1 етап – к. XVIII – поч. XIX ст. – прийняття статутів, що забезпечують правове регулювання фінансування шкіл, систематизація навчальних закладів;

2 етап – 1899–1921 – прийняття великої кількості безсистемних підзаконних нормативних актів (положення, постанови);

3 етап – 1921–1925 – систематизація законодавства про освіту у Кодекс законів про освіту (1922);

4 етап – 1925–1960 – поява бюджетного правового регулювання та регулювання функціонування позабюджетних фондів фінансування освіти, диференціація джерел фінансування;

5 етап – 1960–1977 – законодавче закріплення переходу на виключно бюджетне фінансування освіти; створення централізованих фондів фінансування освіти;

6 етап – 1977–1991 – закріплення права на освіту, що забезпечується безплатністю всіх видів освіти в Конституції СРСР та в законах і підзаконних нормативних актах;

7 етап – 1991–2010 – прийняття рамкових нормативних актів: постанови Верховної Ради УРСР «Про проголошення незалежності України»; Конституції України (право на безкоштовну освіту); законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», БКУ (закріплення бюджетного фінансування, у тому числі освіти), прийняття концептуальних нормативно-правових актів щодо регулювання освіти та її фінансування, закріплення програмно-цільового методу фінансування освіти;

8 етап – 2010–2017 – прийняття нового БКУ, прийняття значної кількості несистематизованих підзаконних нормативних актів, що регулюють питання порядку фінансування освіти (Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», постанова КМУ «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» та ін.).

3. Виокремлено та систематизовано принципи фінансування ЗСО, шляхом поділу їх на загальноправові (законності, справедливості, рівності, правової визначеності, процедурності, ефективності, гласності та прозорості та соціальної спрямованості) та спеціальні (плановості, економії, субсидіарності, фінансової обґрунтованості прийняття рішень, автономності, персональної відповідальності, публічного фінансового контролю на всіх стадіях фінансування закладів ЗСО).

4. Визначено співвідношення таких правових категорій, як: 1) методи фінансування ЗСО: кошторисно-бюджетний та програмно-цільовий; 2) джерела фінансування ЗСО: бюджетні та позабюджетні; 3) форми фінансування ЗСО: готівкова, безготівкова.

5. З'ясовано, що на сучасному етапі особливості правового регулювання позабюджетного фінансування ЗСО в Україні полягають в існуванні прогалин в нормативно-правовому забезпеченні процесу залучення та використання додаткових джерел для фінансування НЗ ЗСО. Доведено, що розширення існуючого переліку джерел, які є складовими уніфікованого поняття «позабюджетні надходження

бюджетних установ» забезпечить збільшення надходжень для фінансування ЗСО в Україні.

6. Доведено, що необхідно оприлюднювати розрахунки та іншу фінансову документацію, на яку спираються органи державної влади при визначенні розміру фінансування конкретного НЗ для забезпечення безперешкодного доступу до публічної інформації. Визнано за доцільне розробити Інструкцію щодо визначення нормативів фінансового забезпечення ЗСО.

7. Визначено, що на підставі аналізу зарубіжного досвіду для України перспективним напрямком розвитку правового регулювання фінансування ЗСО щодо визначення диференціації розмірів фінансування закладів ЗСО буде імплементація нормативно-правового врегулювання ваучерного підходу (як у Великобританії); впровадження посібного фінансування (як у Грузії), а також правове забезпечення реалізації грантового фінансування (як у Польщі).

8. З метою вдосконалення правового регулювання бюджетного та позабюджетного фінансування ЗСО сформульовано та обґрунтовано конкретні пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства:

у ст. 13 БКУ замінити поняття *«власні надходження бюджетних установ»* на *«позабюджетні надходження бюджетних установ»*;

до ч. 4 ст. 13 БКУ включити заклад ЗСО як суб'єкта розміщення власних тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках;

до ст. 121 БКУ включити фінансову відповідальність головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів за результати реалізації бюджетних програм;

доповнити Закон України «Про освіту» статтею 2 «Термінологічний словник», до якої включити такі поняття, як «кадрова автономія», «організаційна автономія», «позабюджетні надходження бюджетних установ», «достатній обсяг фінансування», «критерії для обсягу фінансування з боку держави»;

викласти ч. 1 ст. 14 Закон України «Про освіту» в такій редакції: «Місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування встановлюють нормативи фінансової забезпеченості для навчальних закладів, які ними утворені згідно з Законом України «Про загальну середню освіту»;

викласти ч. 2 ст. 18 Закон України «Про освіту» в такій редакції: «навчальні заклади, засновані на державній або комунальній власності, мають статус публічного навчального закладу»;

доповнити ч. 2 ст. 35 Закон України «Про освіту» в такій редакції: «Держава гарантує безоплатне забезпечення підручниками, посібниками учнів ЗНЗ та педагогічних працівників, які використовуються в навчальному процесі відповідно до затвердженої програми за рахунок коштів державного бюджету у порядку, встановленому КМУ»;

викласти ч. 2 ст. 53 Закон України «Про освіту» в такій редакції: «При ЗНЗ можуть утворюватися за рішенням органів місцевого самоврядування фонди загального обов'язкового навчання для надання матеріальної допомоги учням, Фонд обов'язкового навчання функціонує на підставі положення про такий фонд,

затвердженого органами місцевого самоврядування в порядку, визначеному законодавством»;

викласти ст. 61 Закон України «Про освіту» в такій редакції:

п. 2: «Держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі не меншому 8% ВВП, а також валютні асигнування на основну діяльність».

п. 4 Позабюджетні надходження бюджетних установ доповнити в такій редакції: «є кошти отримані за надання платних послуг згідно з установленим Переліком та у Порядку, закріпленому в постанові КМУ».

У п. 4 доповнити існуючий перелік такими доходами, як:

пасивні доходи (дивіденди від цінних паперів; від депозитних вкладень);

гранти, валютні надходження; інвестиції, інші кошти»;

викласти абз. 1 ч. 3 ст. 63 у такій редакції: «навчальні заклади приватної форми власності самостійно розпоряджаються прибутками від господарської та іншої передбаченої їхніми статутами діяльності»;

викласти абз. 2 ч. 3 ст. 63 у такій редакції: «навчальні заклади державної (комунальної) форми власності розпоряджаються прибутками від господарської та іншої передбаченої їхніми статутами діяльності у порядку, визначеному бюджетним законодавством»;

доповнити Закон України «Про загальну середню освіту» статтею 2 «Термінологічний словник», до якої включити такі поняття, як «фінансування загальної середньої освіти», «правове регулювання процесу фінансування загальної середньої освіти», «позабюджетні надходження бюджетних установ»;

викласти розділ VIII «Порядок фінансування та матеріально-технічне забезпечення загальної середньої освіти» Закону України «Про загальну середню освіту» в авторській редакції, до якого включити підрозділ 8.1 «Загальні положення фінансування загальної середньої освіти», в якому визначити: принципи, форми, методи, джерела фінансування ЗСО;

викласти ч. 2 ст. 43 Закон України «Про загальну середню освіту» у такій редакції: «Утримання та розвиток матеріально-технічної бази загальноосвітніх навчальних закладів фінансуються за рахунок коштів засновників (власників) цих закладів та за необхідності за рахунок коштів державного бюджету в порядку визначеному КМУ»;

включити до п. 3 Порядку, затвердженого постановою КМУ від 14.01.2015 № 6 такі суб'єкти, як опорні школи, освітні округи та їхні філії, зважаючи на їхні особливості функціонування та статус; до п. 6 Порядку включити малокомплектні школи, які функціонують у важкодоступних районах, як суб'єктів фінансування «Освітньою субвенцією» з встановленою умовою «до моменту створення державою належних умов по заміні малокомплектних шкіл опорними»;

включити до п. 11 ч. 8 Переліку, затвердженого постановою КМУ від 27.08.2010 № 796 заклад ЗСО як суб'єкта розміщення власних тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ярош А.О. Освіта як об'єкт адміністративно-правового регулювання / А.О. Ярош // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2013. – Випуск 6–1. – Т. 1. – С. 229–231.
2. Ярош А.О. Нормативно-правові засади фінансування закладів освіти в Україні / А.О. Ярош // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – Випуск 27. – Т. 2. – С. 200–206.
3. Ярош А.О. Система управління освітніми рівнями в Україні на прикладі загальної середньої та професійно-технічної освіти / А.О. Ярош // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2014. – Випуск 8. – С. 130–134.
4. Ярош А.А. Пути совершенствования нормативно-правового регулирования образования в Украине / А.А. Ярош // LEGEA SI VIATA. – NOIEMBRIE 2014. – С. 146–149.
5. Ярош А.О. Способи фінансування загальної середньої освіти в зарубіжних країнах / А.О. Ярош // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2014. – Випуск 16. – Т. 1. – С. 99–101.
6. Сластьоненко О.О., Ярош А.О. Удосконалення правового регулювання фінансування загальної середньої освіти в Україні на сучасному етапі / О.О. Сластьоненко, А.О. Ярош // Міжнародний юридичний вісник: Актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). – 2017. – Випуск 1 (5). – С. 144–149.
7. Ярош А.О. Компетентнісний підхід як один із критеріїв професійної підготовки викладача / А.О. Ярош // Управлінські компетенції викладача вищої школи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 14–15 березня 2013 р.). – Київ, 2013. – С. 127–129.
8. Ярош А.О. Забезпечення реалізації права громадян на освіту в Україні на сучасному етапі / А.О. Ярош // Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 5–6 квітня 2013 р.). – Одеса, 2013. – С. 58–60.
9. Ярош А.О. Освіта як об'єкт адміністративно-правового регулювання / А.О. Ярош // Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Донецьк, 25–26 травня 2013 р.). – Донецьк, 2013. – С. 71–74.
10. Ярош А.О. Загальна характеристика управління освітніми навчальними закладами на різних рівнях / А.О. Ярош // Актуальні питання правової теорії та юридичної практики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 11–12 жовтня 2013 р.). – Ужгород, 2013. – С. 175–177.
11. Ярош А.О. Наукові основи управління навчальним закладом / А.О. Ярош // Научный взгляд: материалы международной научно-практической конференции (Горловка, 21–22 августа 2014 г.). – Горловка, 2014. – С. 19–22.
12. Ярош А.О. Сучасний стан фінансування освітньої галузі в Україні / А.О. Ярош // Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у ХХІ столітті: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 22–23 серпня 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 96–98.

13. Ярош А.О. Державно-правові гарантії на освіту / А.О. Ярош // *Ludske a občianske prava a slobody: mechanizmus ich implementacie a ochrany v roznych odvetviach prava: Medzinarodna vedecka konferencia* (Bratislava, 19–20 septembra 2014 r.). – Bratislava, 2014. – S. 307–310.
14. Ярош А.О. Проблеми механізму адміністративно-правового регулювання освіти в Україні на сучасному етапі / А.О. Ярош // *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 17–18 жовтня 2014 р.). – Львів, 2014. – С. 69–72.
15. Ярош А.О. Особливості удосконалення державного управління в освітній галузі / А.О. Ярош // *Другі Таврійські юридичні наукові читання: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Сімферополь, 7–8 листопада 2014 р.). – Сімферополь, 2014. – С. 83–87.
16. Ярош А.О. Шляхи удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання освіти в Україні / А.О. Ярош // *Правовые реформы в Молдове, Украине и Грузии в контексте евроинтеграционных процессов: материалы международной научно-практической конференции* (Кишинев, 7–8 ноября 2014 г.). – Кишинев, 2014. – С. 215–217.

АНОТАЦІЯ

Ярош А. О. Правове регулювання фінансування загальної середньої освіти в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2017.

У дисертації комплексно досліджено проблеми правового регулювання фінансування ЗСО в Україні. Проведено ретроспективний аналіз правового регулювання фінансування ЗСО в Україні. Сформульовано та запропоновано авторське визначення понять «фінансування ЗСО» і «правове регулювання процесу фінансування ЗСО». Визначено співвідношення форм, методів та джерел фінансування ЗСО. Виокремлено та систематизовано принципи фінансування ЗСО.

Проаналізовано сучасний стан правового регулювання бюджетного та позабюджетного фінансування ЗСО в Україні, виявлено прогалини і колізії та розроблені пропозиції щодо їх усунення.

Розроблено пропозиції щодо імплементації ваучерного підходу, поосібного фінансування, грантового фінансування зарубіжних країн для вдосконалення правового регулювання фінансування ЗСО в Україні.

Ключові слова: *правове регулювання процесу фінансування ЗСО, фінансування ЗСО, шкільна автономія, бюджетні кошти, позабюджетні надходження бюджетних установ, форми, ваучери, гранти.*

АННОТАЦИЯ

Ярош А. А. Правовое регулирование финансирования общего среднего образования в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право – Университет государственной фискальной службы Украины, Ирпень, 2017.

Диссертация посвящена комплексному исследованию проблем правового регулирования финансирования общего среднего образования (далее – ОСО) в Украине. Проведен ретроспективный анализ возникновения и развития правового регулирования финансирования ОСО в Украине. Внесены предложения по совершенствованию понятийного аппарата, который используется при урегулировании общественных отношений в сфере правового регулирования финансирования ОСО в Украине, а именно: предложен авторский подход к определению понятий «финансирование общего среднего образования», «правовое регулирование процесса финансирования общего среднего образования»; определено соотношение таких правовых категорий как: формы, методы и источники финансирования ОСО и систематизированы принципы, на которых оно базируется.

Предложено предоставить образовательному округу статус субъекта бюджетных правоотношений, наделив его необходимой правосубъектностью для выделения средств на его материальное обеспечение. Совету округа предложено предоставить статус юридического лица, осуществляющего оперативное управление и финансирование образовательного округа.

Установлено, что в настоящее время в Украине отсутствует единый систематизированный нормативно-правовой акт, который бы содержал одновременно все стадии финансирования ОСО, минимальные нормативы материально-технического, финансового обеспечения учебных заведений. Предложено определить все стадии процесса финансирования ОСО за счет бюджетных средств в Законе Украины «Об общем среднем образовании».

Доказано, что усиление общественного контроля за финансированием учебного заведения будет способствовать его улучшению. Признано целесообразным обнародовать нормативы финансового обеспечения ОСО, на которые опираются органы государственной власти при определении размера финансирования учебных заведений, финансовые документы (смет, планов ассигнований и планов расходов), финансовую отчетность таких заведений для обеспечения беспрепятственного доступа к публичной информации.

Доказана необходимость принятия единого нормативно-правового акта, который бы урегулировал применения программно-целевого метода. Предложено ввести финансовую ответственность главных распорядителей бюджетных средств и распорядителей бюджетных средств за результаты реализации бюджетных программ.

Осуществлен анализ действующего законодательства в сфере правового регулирования финансирования ЗСО в Украине и предложено провести его систематизацию путем инкорпорации для упрощения использования.

Предложено ввести унифицированное понятие «внебюджетные поступления бюджетных учреждений», которое бы сочетало в себе понятия «дополнительные источники», «собственные средства бюджетных учреждений» и «средства за платные услуги» с целью использования его в законодательстве.

Обосновано, что полноценное использование внебюджетных источников требует внедрения в обязательном порядке для всех общеобразовательных учреждений «школьной автономии». В связи с этим предложено ввести персональную ответственность руководителя учебного заведения за внедрение в обязательном порядке «школьной автономии».

Проанализирован зарубежный опыт на предмет внедрения его в законодательство Украины. Определено, что перспективным направлением развития правового регулирования финансирования ОСО будет имплементация нормативно-правового регулирования ваучерного подхода (как в Великобритании), внедрение индивидуального финансирования (как в Грузии), а также правовое обеспечение реализации грантового финансирования (как в Польше).

***Ключевые слова:** правовое регулирование процесса финансирования общего среднего образования, финансирование общего среднего образования, школьная автономия, бюджетные средства, внебюджетные поступления бюджетных учреждений, ваучеры, гранты.*

SUMMARY

Yarosh A.O. The legal regulation of financing of general secondary education in Ukraine. – *As a manuscript.*

Thesis for a candidate's degree by speciality 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – University of State Fiscal Service of Ukraine. – Irpin, 2017.

In the thesis the problems of legal regulation of financing of secondary education are studied.

The retrospective analysis of legal regulation of financing of secondary education in Ukraine is made.

In the thesis the author's definitions of «financing of secondary education», «the legal regulation of financing of secondary education» are made. The types, forms and methods of financing of secondary education are differentiated. The principles on which it is based are outlined.

The current state of legal regulation of budgetary and extrabudgetary financing of secondary schools is analyzed. Gaps, contradictions are identified, proposals to eliminate them are found.

The proposals to implement the legal regulation of voucher approach, individual financing and grant financing which are actual abroad, aiming to improve the legal regulation of financing of secondary education, are developed.

Keywords: *the legal regulation of financing of secondary education, the financing of secondary education, school autonomy, budgetary funds, off-budget incomes of institutions, vouchers, grants.*

Підписано до друку 25.05.2017 р.

Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк офсетний.

Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Зам. № ____

Видруковано в друкарні

Університету державної фіскальної служби України.

08201, Київська область, м Ірпінь, вул. Університетська, 31